

Päätös

5.12.2023

VN/26120/2023
VN/26120/2023-OM-1

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Hallinnollisten seuraamusmaksujen määrääminen tietosuojalainsäädännön rikkomuksista julkissektorilla - hankkeen asettaminen

Asettaminen

Oikeusministeriö on tänään asettanut tietosuojalainsäädännön rikkomuksiin sovellettavien seuraamussäännösten muuttamista koskevan esiselvityshankkeen.

Toimikausi

5.12.2023–28.2.2025.

Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (yleinen tietosuoja-asetus) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680 luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (rikosasioiden tietosuojadirektiivi) tulivat voimaan 5 päivänä toukokuuta 2016. Rikosasioiden tietosuojadirektiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset oli annettava ja julkaistava viimeistään 6 päivänä toukokuuta 2018. Yleistä tietosuoja-asetusta alettiin soveltaa 25. toukokuuta 2018.

Yleistä tietosuoja-asetusta täydentää kansallinen tietosuojalaki (1050/2018). Tietosuojalaki sisältää tarkemmat säännökset hallinnollisten seuraamusmaksujen määräämisestä. EU:n yleinen tietosuoja-asetus jättää jäsenvaltioiden harkintaan sen, voidaanko viranomaisille tai julkishallinnon elimille määrätä henkilötietojen käsittelyä koskevien veloitteiden rikkomisesta hallinnollisia seuraamusmaksuja.

Osa viranomaisten henkilötietojen käsittelystä kuuluu rikosasioiden tietosuojadirektiivin soveltamisalaan. Rikosasioiden tietosuojadirektiivi on pantu täytäntöön lailla henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä (1054/2018, rikosasioiden tietosuoja-laki). Rikosasioiden tietosuojadirektiivi ei edellytä, mutta mahdollistaa sen, että hallinnolliset seuraamusmaksut koskevat siinä tarkoitettuja toimivaltaisia viranomaisia. Direktiivin nojalla annettujen säännösten rikkomisesta määrättävien seuraamusten on oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoitavia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Oikeusministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 25
 00023 Valtioneuvosto

Eteläesplanadi 10
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

09 1606 7730
 +358 9 1606 7730

kirjaamo.om@gov.fi
 oikeusministerio.fi

Tietosuoja-laissa ja rikosasioiden tietosuoja-laissa päädyttiin siihen, että hallinnollisia seuraamusmaksuja ei määrätä viranomaisille tai julkishallinnon elimille. Kumpikin laki sisältää rangaistussäännökset, joissa viitataan rikoslain säännöksiin tietosuojarikoksesta ja muihin sovellettaviin rikoslain säännöksiin. Tietosuoja-laissa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 9/2018 vp) todetaan kuitenkin, että viranomaisille aiheutuvien seuraamusten tehokkuutta on seurattava ja arvioitava myöhemmin kertyneen tiedon valossa ja valittua sääntelyratkaisua arvioitava tarvittaessa uudelleen.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan ”*hallitus toteuttaa kansallisen tietosujalainsäädännön kokonaisuudistuksen. [...] Kokonaisuudistuksen yhteydessä säädetään hallinnolliset sakot tietosuoja-loukkauksista koskemaan julkista ja yksityistä sektoria yhtäläisesti.*”

Perustuslakivaliokunta on hallitusohjelman hyväksymisen jälkeen antanut lausunnon (PeVL 13/2023 vp), jossa se ottaa kantaa seuraamusmaksuja koskevaan sääntelyyn viitaten aiempaan tulkintakäytäntöönsä. Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan hallituksen esitystä EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi katsonut, ettei seuraamusmaksusääntelyn ulottaminen viranomaistoimintaan olisi ollut sanotussa sääntelykontekstissa valtiosääntöisesti ongelmattonta (PeVL 14/2018 vp, s. 20). Perustuslakivaliokunta painottaa edelleen sanotun merkitystä.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena on arvioida, olisiko hallinnollisia seuraamusmaksuja koskevia tietosujalain säännöksiä mahdollista muuttaa siten, että ne koskevat myös viranomaisia, ja millä edellytyksillä se olisi mahdollista. Samalla arvioidaan tietosuoja-asetuksen sekä tietosujalain ja rikosasioiden tietosujalain mukaisen seuraamusjärjestelmän toimivuutta kokonaisuutena soveltamiskäytännön valossa, mukaan lukien tietosuojavaltuutetun viranomaisten osalta käyttämät toimivaltuudet sekä rikosioikeudelliset seuraamukset esimerkiksi tietosuojarikoksista tai virkarikoksista. Arvioinnissa otetaan huomioon perustuslaista seuraavat vaatimukset, mukaan lukien lausunnosta PeVL 13/2023 vp ilmevät näkökohdat.

Tehtävät

Hankkeessa laaditaan arviomuistio. Arviomuistion johtopäätösten ja lausuntopalautteen perusteella arvioidaan erikseen tietosujalainsäädännön rikkomuksiin sovellettavien seuraamussäännösten muuttamista koskevan lainsäädäntöhankkeen toteuttamismahdollisuuksia.

Valmistelun aikana kuullaan tietosuojavaltuutetun toimistoa sekä tarpeen mukaan muita viranomaisia. Arviomuistiosta järjestetään laaja julkissektorin kattava lausuntokierros.

Organisaatio

Vastuhenkilö

Lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu

Muut osallistujat

Erytysisiantuntija Silja Kantonen (valmistelija)
Lainsäädäntöneuvos Heini Färkkilä (asiantuntija)

Kansliapäällikkö

Pekka Timonen

Yksikönpäällikkö

Tia Möller

Liitteet	-
Jakelu	Demokratia- ja julkisoikeusosasto, EU-oikeus ja tietosuoja –yksikkö ja julkisoikeusyksikkö
Tiedoksi	Liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö Valtiosihteeri Teija Makkonen Erityisavustaja Annika Hoffrén Oikeusministeriön viestintä

VN/26120/2023-OM-1

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: